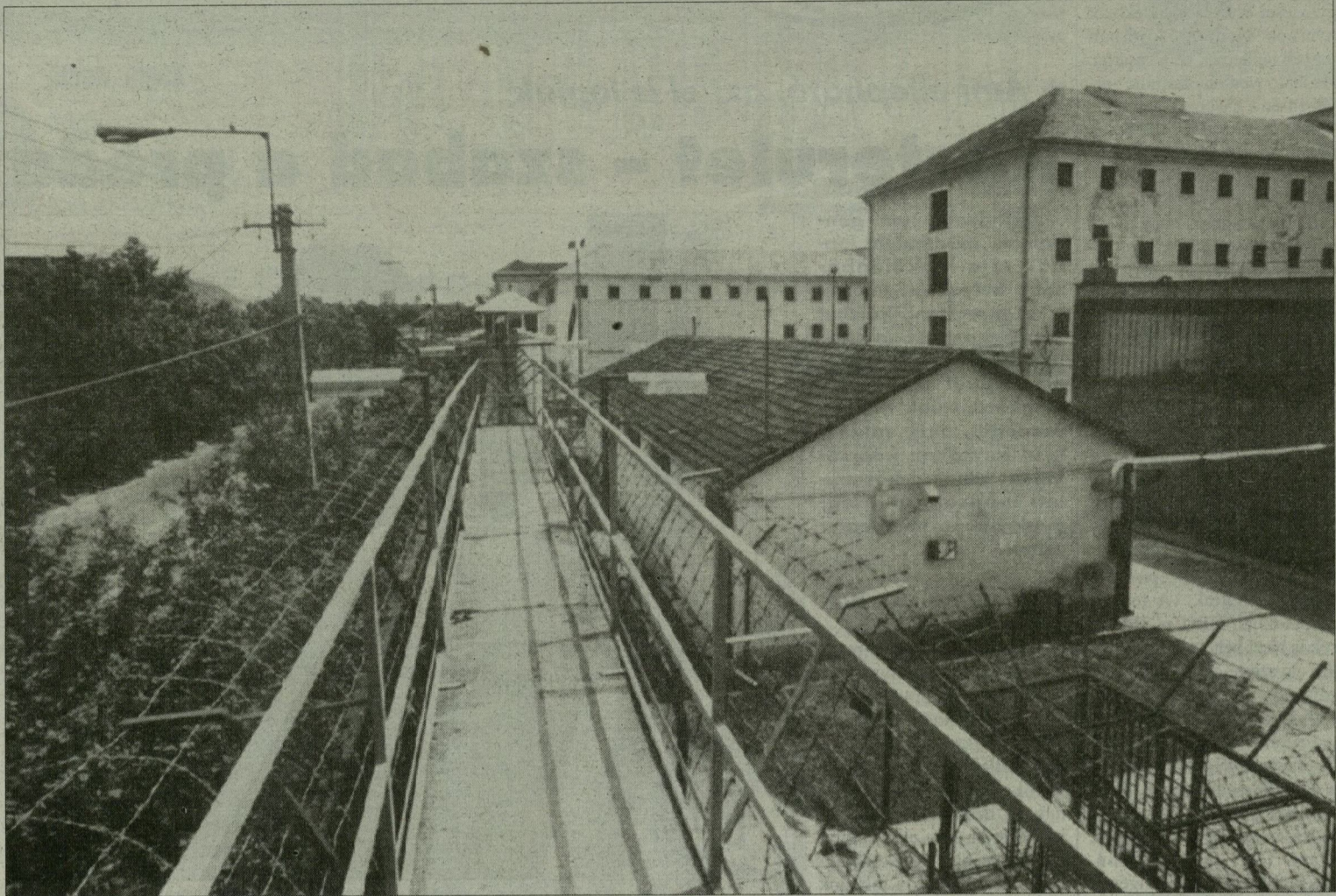

Ne félj, Szeged, a Csillagtól!

Neves költőnk szép verse nyomán a kérdés leginkább így tehető fel: tűzoltó legyek, vagy katonák, netán vadakat terelő juhász? A mai kor divatja jószerevével már csak azt veszi ember számba, aki managerként szeretné hurcolászni zsebében a mobiltelefont. Így talán megbocsátatják a zsurnaliszta kíváncsisága, aki kifejezetten azt szerette volna megtudni – mikor bejelentették, hogy új parancsnok került a Szegedi Fegyház és Börtön élére –, hogy az vajon miként juthat egy ember eszébe – márpedig ő főmasszer lesz az ország legkeményebb börtönében. A kíváncsiság egy darabig csak bújált bennem, aztán annak rendje és módja szerint engedélyt is kértem a faggatózóshoz. S mire rám köszöntött elmuló hetünk keddjének szép és nyárias délutánja, már ott ült velem szemben az úr, akit Csapó Józsefnek hívnak, rangját tekintve büntetésvégrehajtási ezredes, beosztása pedig nem más, mint parancsnokolnia a Mars téri Csillagban.

A kerítésen belül a szerencsejáték is tilos. (Fotó: Karnok Csaba)

nem félt ettől a feladattól?

– Félelem nem volt bennem, ám annál több várakozás. Mert ismertem ugyan a Csillagot, vendégként számtalanszor megfordultam benne, de egészen más dolog itt dolgozóként élni a börtön hétköznapjaiban. Készültem is a feladatra magamban, mert hát a tényt számok figyelmeztetők. A Csillagban például közel háromszáz olyan rab lakik, aki életlenes bűncselekmény miatt került ide. Nem csoda hát, hogy ez az ország legszigorúbb háza, ahol a rabok szinte már nem is börtönbüntetéseket töltik, hanem lakossá válnak.

● Mi a különbség?

– Mivel az eltelt tudja, hogy itt esetleg húsz-huszonöt évig is be kell rendezkednie, igyekszik úgy alakítani a sorsát, hogy minél lakosabb legyen számára a falak között. Vagyis a börtön szigorának korlátait, ahol csak lehet, megpróbálják szétfeszíteni, miközben őrzőikre az a feladat hárul, hogy betartassák a törvény előírásait.

● Ne haragudjon, de nekem ez így túl általánosnak hangzik. Mondana inkább egy példát?

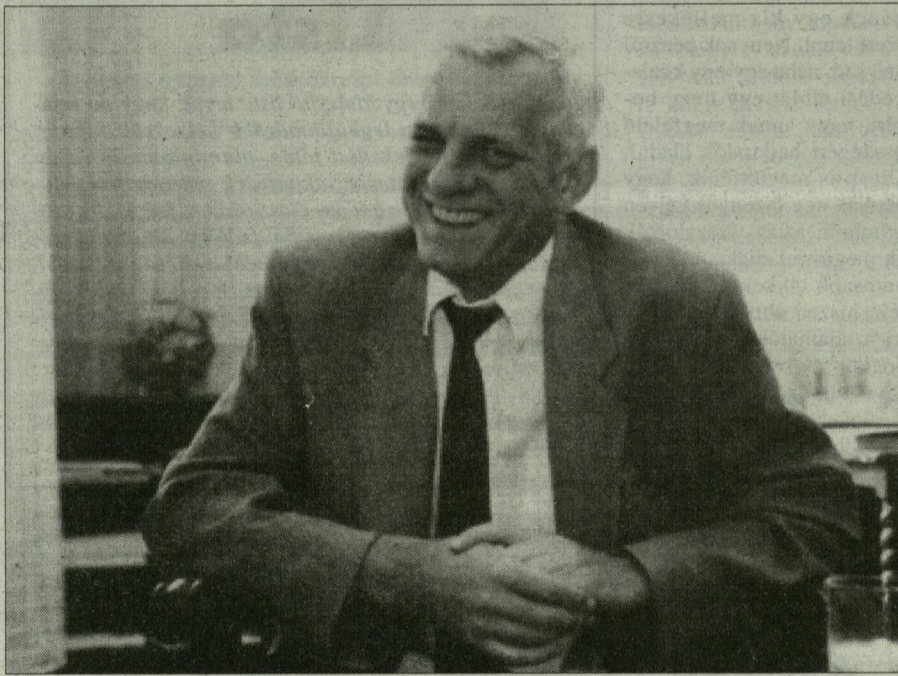
– Hát legyen. A civil világban ugyebár a legtermészetesebb dolog, hogy a polgár vesz egy lottót, azt kitölti, mert nyerni szeretne, majd földadja. Nos, a börtönökben a szerencsejáték tilos, de a játékszenvedélyt nem lehet kiölni az emberből. A Csillag rabjai is úgy gondolták, miért ne hozhatnák létre a maguk szerencsejáték vállalkozásukat. Az elmúlt idők során olyan remekül kiépített hálózat jött létre, hogy csak bámultam, amikor lelepleződött. A rabok befizetéseit fillérre pontosan kezelték, nyereménylapot kaptak, s természetesen a nyereményeket is pontosan fizették. Csak egy baj volt az ügyletben. Az, hogy tilos. Ezért be is szüntettük.

● Gondolom, ettől nem lett valami népszerű a fegyencek körében. De

● Ugye, jól sejtem, parancsnok úr, hogy magában sem akkor érelődött kemény elhatározással az álom, miszerint nagykorában börtönfőmasszerként keresi majd a kenyerét, amikor rövidnadrágos kissrácként kergette a labdát valamelyik grundon.

– Valóban jól sejti. Mert hát egyetlen gyermek vágyai között sem szerepel a büntetés-végrehajtás, mint leendő szakma. Azt is mondhatnám, hogy erre a pályára sodródik az ember, mint jómagam is. Én például 1971-ben a páhalmi célgazdaságnál dolgoztam, számviteli pályán. Egészen a főkönyvelő-helyetteséig emelkedtem a ranglétrán, amikor megkérdezték tőlem, nem akarok-e átkerülni az utca túloldalára, vagyis a páhalmi börtönhöz. Ez valami olyan, mint ha itt Szegeden a börtön börtöngyárából igazolnák a leendő smasszert. Nos, akkor én igent mondtam, s megkezdtem a szolgálatot az ország legnagyobb büntetés-végrehajtási intézetében. Ugyanis a Dunai város melletti Pálhalmáról annyi mindeképp elmondható érdekességként, hogy akkoriban ott 2 ezer 600 elítélt lakott. Vagyis a bévés pályán jó iskolának bizonyult. Én pedig tanultam rendületlenül, s dolgoztam őparancsnokként, ügyeletes tisztként, voltam őrségparancsnok, majd a börtönparancsnok helyettese is. Aztán 1989-ben kerültem a kecskeméti börtön élére, s tavaly december 15. óta vezetem a Csillagot. Egyébként éppen az idén vagyok ötvenéves.

● Egy ilyen tapasztalt bévésnek aligha kell külön is hangsúlyozni, hogy a Csillag fogalom ebben az országban. Ezernyi legenda lengi körül, s tudják már az óvodások is, hogy itt rabokodnak a legvadabb fegyencek. Mekkora örömmel fogadta a kinevezését? De kérdezhetem úgy is –

„A rabok kezdetben nem tartottak komoly ellenfélnek”

annyrá azért csak nem vadította meg őket, hogy mindjárt börtönlázadásra gondoljanak? Az egyik bulvárlapban olvastam nemrégiben, hogy a Csillagban most éppen ez a súlyos bűncselekmény van napirenden.

– Hát mit mondjak, Csapó úr arcáról nem volt nehéz leolvasni, hogy ez a fölvetés nem igazán örvendeztette meg. De ettől függetlenül rendkívül korrekt válasszal szolgált:

– A Csillagban zajló különböző üzletelésekből valóban arra lehetett következtetni, hogy néhány elítélt akár a börtönlázadás kirobbantására is gondolhat. Amikor ennek nyomára bukkantunk, azonnal megtettünk minden kötelező óvintézkedést, s most már a rendőrséggel közösen, teljes erővel folyik az ügy felgöngyölítése. Sajnos a nyomozás mai állásában ennél többet nem árulhatok el a részletekről.

● De gondolom, azért ön is megborzongott már a lázadás lehetőségének ténnyétől is...

– Nézze, valamit tudomásul kell venni: egy ilyen intézményben, mint a Csillag, valóban a legkeményebb bü-

názók laknak, akik közül jó néhány már nem is nevelhető. Tehát bolond az a börtönparancsnok, aki nem tudja, hogy a kilencszáz elítéltekből 450 minden nap a szökésen töri a fejét, a másik négyszázötven nagyobbik fele pedig azon, miként lehetne valahogy „betartania” a börtönrendnek. S ebbe akár a lázadás szítása is belefér. Vagyis az ilyen készülődés engem nem érnek váratlanul, mint ahogy munkatársaimat sem.

● Igazán nem akarok én senkit sem ijesztgetni, de elképzelhető, hogy Szeged belvárosában, a legforgalmasabb piacterén egy börtön „személyében” időzített bomba keletkezne? Mi történe itt, ha annak a bizonyos 450-nek mondjuk sikerülne kitörnie? Egyáltalán: eléggé biztonságos manapság az ország legszigorúbb háza. Mármost számunkra, kint élőknek?

– Hadd válaszoljak erre egy kicsit mélyebbről indulva. A civilizált társadalmakban ma is úgy tartják, hogy a bűnözők megfékezésének és elszigetelésének leghatékonyabb eszköze a börtön. En-

nézhető, a látogatások idején úgy ötszázal többen fordulnak meg a Mars téri piacon.

● Szóval, a mi rendszerünk elnéző, ha jól értelmezem szavait. Nem inkább arról van szó, hogy túl drága egy fegyházat megépíteni és üzemeltetni?

– Az biztos, nem olcsó. De megfontolandó számítások készültek arról, hogy az államnak még így is csak egyhatededébe kerül egy bűnöző a rács mögött, mintha az kint tovább folytatja áldásos tevékenységét.

● A börtönelméletről talán lépjünk vissza napi gyakorlatba, hiszen ez az írás mégis csak önről kélt, milyen várakozással lépte át parancsnokként a Csillag küszöbét. Most arról faggatnám, hogyan fogadták a rabok?

– Annyit tudtak rólam, hogy a kecskeméti börtön éléről kerültem ide. Mivel a rabhierarchiában az az intézmény kis börtönnek számít, elintézték egy kézlegyintéssel. Mondhatom úgy is: nem tartottak komoly ellenfélnek. Azt hiszem, azóta változott a véleményük.

● Vagyis igaz az a szóbeszéd, amely elterjedt Szegeden, miszerint az új főmasszer igencsak nagy vehemenciával kezdett a rendszináláshoz?

– Az tény, hogy néhány változtatás már fűződik a nevemhez. Én például nem tűröm el, hogy a cellák pornóképekkel legyenek tele. Határozottan fölléptem az üzletelésekkel szemben, s ugyanígy szigorúan büntetem a rabok közötti lopásokat, s megkövetem a nagyobb higiéniai figyelmet is. De nem tűröm a csicskásrendszert sem, amikor egy-egy rab nagyobb erejét, vagy több pénzét felhasználva szerencsétlenebb társait szolgaként használja.

● Megint azt mondom, aligha szerették meg a rabok...

– Nem is az a cél, hogy engem szeressenek. Hanem

az, hogy olyan intézmény legyen a Csillag börtön, ahol maximálisan érvényesülnek a törvények. Persze a körülmények ebben nem sokat segítenek. Hogy mást ne mondjak, a börtöngyár profilváltás előtt áll, eddigi tevékenységét beszüntették, így most a raboknak nincs munkájuk. S nincs veszélyesebb egy unatkozó elítéltnél. Ezért kértünk fel szegedi pedagógusokat arra, hogy olyan elfoglaltsági rendet honosítsanak meg a Csillag falai között, amely enyhít valamit ezen az állapotban. Naponta hat órán keresztül foglalkoznak a rabokkal, s egy hónap múlva eldől, érdekes-e folytatni.

● És ön mennyit időt tölt a nehézfiúk között?

– Amennyit csak az időm enged, ugyanis számomra megnyugtató, hogy közvetlenül értesülök problémáikról, meghallgathatom panaszait.

● Netán még a tanácsait is megfogadja?

– Miért ne, ha azok jó célt szolgálnak! Például egy elítélt vetette föl, hogy a Csillagban is bevezethetnénk a műholdas televíziós adást. Én úgy láttam, ez jó ötlet. A labdarúgó Európa-bajnokság első mérkőzését már e rendszeren keresztül nézheték a rabok.

● Ugye, sejti, ezzel az intézkedésével aztán elintézte, hogy a falon kívül se legyen mindenki számára népszerű. Mert bizonyára tudja, hogy a közmegegyezés szerint már így is túl jól élnek a fegyencek. Még hogy Csillag, meg műholdas tévé – szisszennek most fel so-

kan.
– Aki ezt kifogásolja, az csöppet sincs tisztában a benti állapotokkal. Igenis kell nyújtanunk a raboknak azért, hogy egyrészt érezzék, emberszámba veszik őket, másrészt azért, mert a felgyülemelő feszültségek, ha azt valamilyen formában nem vezetik le, sokkal súlyosabb következményekkel járnak. De éppen az előbb beszélgettünk például a börtönlázadásokról. Ugye, azt a kinti kritizálók se várják el a börtönőröktől, hogy a rabokat lökjék be egy gödörbe...

● Remélem én is, hogy nem. No, de ne záruljon már ilyen pesszimistán ez a beszélgetés. Inkább szóljunk egy-két szót a parancsnok úr magánéletéről is.

– Semmi kifogásom ellene. Huszonöt éve élek kiegyensúlyozott házasságban pedagógus feleséggel. A fiam a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola hallgatója. Jelenleg még Kecskeméten lakik a család, de a jövő hónapban költözünk Szegedre. Nem tudom, más szemében az én foglalkozásom értelmiségi pályának számít-e, ezért inkább úgy fogalmaznék: inkább azt a tisztos polgári életet, amelyre anyagi lehetőségeink módot adnak.

● S milyen arcot vágnak a fia évfolyamtársai, ha megtudják, hogy a kedves papa az ország legszigorúbb börtönének főmasszere?

– Ezt talán tőle kelle megkérdezni. Én csupán valószínűsíthetem, hogy elcsodálkoznak. De hát az ilyen reagálások már csak együtt járnak a szakmával.